

norden

Det internationale Norden

Nordisk Ministerråds internationale samarbejde

Det internationale Norden

Nordisk Ministerråds internationale samarbejde

Indledning	5
Estland, Letland og Litauen	7
Rusland	9
Østersøregionen	13
Hviderusland	14
Arktis	17
Nordens naboer i Vest	18
Norden i Verden	19

Det internationale Norden

Nordisk Ministerråds internationale samarbejde

ISBN 978-92-893-2582-0

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2013-752>

ANP 2013:752

© Nordisk Ministerråd, København 2013

Layout: Jette Koefoed

Foto: Image Select s. 12,14–18; Creas s. 6, 8;

Karin Beate Nøsterud s. 10; Niels Stern s. 11;

Nordic-Cool/Trondur-Patursson s. 19

Omslagsfotos: ImageSelect

Oplag: 2000

Tryk : Scanprint

www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18

1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

Indledning

De fem nordiske lande arbejder tæt sammen i Nordisk Ministerråd. Samarbejdet er baseret på fælles værdier, fælles traditioner og en fælles historie.

Norden er også åben for omverdenen. Siden 1990'erne har Nordisk Ministerråd opbygget og udviklet et tæt samarbejde med nabolandene i Østersøregionen. Også det arktiske samarbejde og samarbejdet med Nordens naboer i Vest såsom Canada er under opbygning.

Nordens internationale udsyn strækker sig videre ud i verden, til EU og på globalt plan.

Nordisk Ministerråd har gennem årene opbygget et omfangsrigt internationalt netværk og har stor erfaring med at samarbejde med både lande og organisationer.

Nordisk Ministerråd afsætter cirka 10 procent af sit årlige budget direkte til samarbejde med nabolandene.

Denne brochure handler først og fremmest om Nordisk Ministerråds samarbejde med Nordens nabolande, det vil sige Østersø- og Barentsregionen samt Arktis og naboer i Vest. Du kan finde mere information om samarbejdet på Nordisk Ministerråds forskellige hjemmesider, som du finder henvisninger til i brochuren.

God fornøjelse!

Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd er de nordiske regeringers officielle samarbejdsorgan. Statsministrene har det overordnede ansvar for det nordiske samarbejde. I praksis er ansvaret uddelegeret til de nordiske samarbejdsministre og til Nordisk Samarbejdskomité (NSK), som tager sig af den løbende koordinering. Nordisk Ministerråd, som blev grundlagt i 1971, er – på trods af navnet – egentlig ikke ét, men flere ministerråd.

Der findes 10 fagministerråd udover samarbejdsministrenes ministerråd. Alle ministerråd mødes flere gange om året. Beslutninger i de nordiske ministerråd skal være vedtaget enstemmigt. Der bliver forberedt og fulgt op på sager af de forskellige embedsmandskomiteer, som består af nationale embedsmænd.

Under Nordisk Ministerråd findes en række institutioner og samar-

bejdsorganer i de nordiske lande, som arbejder inden for forskellige områder. For eksempel *NordForsk* i Oslo, *Kulturkontakt Nord* i Helsingfors, *Nordens Velfærdscenter* i Stockholm og mange flere.

Det internationale Norden

Estland, Letland og Litauen

Nordisk støtte til de baltiske lande i slutningen af 1980'erne og frem til uafhængigheden i 1991 var medvirkende til, at verdenssamfundet kort efter anerkendte de baltiske landes nye status som uafhængige stater. Samarbejdet med Estland, Letland og Litauen er fortsat en prioritet for de nordiske lande og er formaliseret i det såkaldte NB8-samarbejde, der involverer forskellige ministerområder. På en række områder bliver der jævnligt afholdt minister- og embedsmandsmøder med deltagelse fra både de nordiske og baltiske lande.

Nordisk Ministerråd har haft kontorer i de tre baltiske landes hovedstæder siden 1991. Kontorerne har en central rolle i samarbejdet mellem de nordiske og baltiske lande.

Mobilitetsprogrammer

Mobilitet er helt afgørende for samarbejdet på tværs af grænserne. Det gælder både inden for den offentlige sektor og erhvervslivet, men i ligeså høj grad inden for kunst og kultur.

Derfor har Nordisk Ministerråd sammen med Estland, Letland og Litauen etableret en række fælles nordisk-baltiske mobilitetsprogrammer, der har til formål at lette udvekslingen af ansatte i den offentlige sektor og det private erhvervsliv. Det samme gælder for udøvende inden for kunst og kultur. Ved at give økonomisk støtte til studiebesøg, praktik og netværksaktiviteter bidrager Nordisk Ministerråd aktivt til udviklingen i NB8-samarbejdet.

www.kulturkontaktnord.org
www.nb8grants.org

Uddannelse

Også inden for uddannelsessektoren er mobilitet og udveksling af erfaringer afgørende. Nordisk Ministerråds Nordplus-program tilbyder finansiel støtte til uddannelsessamarbejde mellem de nordiske og baltiske lande. Nordplus er for både unge og gamle og kan bruges til at skabe kontakt til andre interesserede i både de nordiske og de baltiske lande.

www.nordplusonline.org

Nordisk Ministerråds kontor i
Tallinn: www.norden.ee

Nordisk Ministerråds kontor i Riga:
www.norden.lv

Nordisk Ministerråds kontor i
Vilnius: www.norden.lt

Nordiske kontorer

Nordisk Ministerråds netværk af kontorer i de baltiske lande og Nordvestrusland er unikt i Østersøregionen. Kontorerne har tæt samarbejde med myndigheder og andre organisationer, samt med de nordiske landes ambassader og

generalkonsulater. Kontorerne er katalysatorer for udvikling af Nordisk Ministerråds samarbejde med nabolandene.

Nordisk Ministerråds kontorer

- **Estland** (Tallinn og Tartu)
- **Letland** (Riga)
- **Litauen** (Vilnius)
- **Rusland** (Sankt Petersborg, Kaliningrad, Arkhangelsk, Murmansk og Petrozavodsk)

Det Internationale Norden

Rusland

Som Nordens største nabo har samarbejdet med Rusland en særlig betydning. Historien viser, at udviklingen i Rusland spiller en direkte rolle for hele Nordens sikkerhed og stabilitet, samt for udviklingen af Østersøområdet som dynamisk region. Derfor prioriterer Nordisk Ministerråd samarbejdet med Rusland højt – især med de regioner i Nordvestrusland, der er tættest på de nordiske og baltiske lande.

Nordisk Ministerråd har kontorer i Skt. Petersborg og Kaliningrad, der åbnede i henholdsvis 1995 og 2006. Projekter og andre initiativer inden for Nordisk Ministerråds samarbejde med Rusland udvikles og gennemføres hovedsagligt gennem kontorerne.

Inden for den Nordlige Dimension findes en række partnerskaber med fokus på henholdsvis miljø, social- og sundhedsområdet, transport og logistik og ikke mindst kultur. Den Nordlige Dimensions Partnerskab for Kultur var oprindeligt et initiativ fra de nordiske kulturministre, og Nordisk Ministerråd har siden 2010 påtaget sig sekretariatsfunktionen for dette partnerskab.

Nordisk Ministerråd lægger i samarbejdet med Rusland vægt på at koordinere indsatsen med andre regionale organisationer som Arktisk Råd, Barentsrådet, HELCOM og Østersørådet.

Den Nordlige Dimension

Nordisk Ministerråd lægger i samarbejdet med Rusland vægt på at koordinere indsatsen med andre regionale organisationer som Arktisk Råd, Barentsrådet, HELCOM og Østersørådet. Desuden arbejder Nordisk Ministerråd aktivt for at bidrage til den såkaldte Nordlige Dimension.

Den Nordlige Dimension repræsenterer en politisk aftale mellem EU, Norge, Island og Rusland vedtaget

i 2006. Den politiske rammeaftale fokuserer på samarbejde i Østersøregionen og Barentsregionen med det formål at skabe rammer for dialog og styrke økonomisk samarbejde, stabilitet, konkurrenceevne og bæredygtig udvikling.

www.arctic-council.org
www.beac.st
www.cbss.org
www.helcom.fi

Nordisk Ministerråd har inden for rammerne af den Nordlige Dimensions Partnerskab for Folkesundhed og Socialt Velbefindende blandt andet deltaget i projekter med Rusland, der har forbedret forholdene for HIV/AIDS-smittede og bekæmpet menneskehandel. Inden for miljøpartnerskabet medvirker den nordiske institution NEFCO i en

lang række projekter med Rusland om blandt andet energieffektivitet.

www.ndep.org
www.ndphs.org
www.ndpculture.org
www.ndptl.org

Rusland

Det internationale Norden

Flagskibet i Nordisk Ministerråds samarbejde med Rusland er programmet for Kundskabsopbygning og Netværk.

Samarbejdsprogrammer

Flagskibet i Nordisk Ministerråds samarbejde med Rusland er programmet for Kundskabsopbygning og Netværk. Programmets formål er at opbygge kundskab og sikre netværksopbygning inden for civilsamfund, uddannelse og forskning, økonomi og offentlig forvaltning gennem udveksling af erfaringer og færdigheder.

Ved at give embedsmænd, forskere, politikere, journalister og NGO'er mulighed for at deltage i fælles nordisk-russiske aktiviteter skabes netværk på tværs af grænser, der kan styrke holdbare og langvarige partnerskaber.

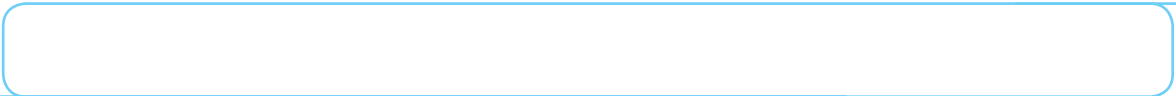
Nordisk Ministerråds kontor i Skt. Petersborg: www.norden.ru

Nordisk Ministerråds kontor i Kaliningrad: www.norden39.ru

Nordisk-russisk samarbejde inden for uddannelse og forskning

Som del af programmet for Kundskabsopbygning og Netværk indgik Nordisk Ministerråd i 2011 partnerskabsaftale med Rusland inden for områderne højere uddannelse- og forskning. Gennem det samarbejde vil de nordiske og russiske uddannelses- og forskningsmiljøer styrke deres faglige bånd og levere fælles input til presserende globale udfordringer inden for bl.a. klima og miljøområderne. Samarbejdet blev officielt lanceret i januar 2013, hvor de første ansøgningsrunder for fælles projekter blev offentliggjort.

www.siu.no

Det internationale Norden

Østersøregionen

Nordisk Ministerråd samarbejder med de forskellige organisationer og samarbejdsfora, som findes i Østersøregionen. Disse omfatter blandt andet Østersørådet (CBSS), som er den mellemstatslige samarbejdsorganisation for landene i Østersøregionen, Helcom, som har fokus på Østersøens miljø, og Baltic Development Forum, som samler erhvervsliv og politiske aktører i regionen. Med sit netværk i de nordiske lande og i Østersøregionen bidrager Nordisk Ministerråd til udvikling og gennemførelse af det regionale samarbejde.

Østersøstrategien

EU-Kommissionen fremlagde i 2009 en plan for et udvidet samarbejde i Østersøregionen, den såkaldte Østersøstrategi med fokus på miljø, samhørighed og konkurrenceevne. Handlingsplanen for Østersøstrategien omfatter en lang række

Nordisk Ministerråds fagministerråd og institutioner arbejder målrettet for at implementere Østersøstrategien. Blandt andet bidrager Nordisk Ministerråd til gennemførelsen af handlingsplanen for Østersøstrategien i en række projekter. Dette gælder inden for eksempelvis skovbrug

projekter inden for strategiens tre målsætninger: at redde Østersøen, at forbinde regionen og at øge velstanden. Østersøstrategiens handlingsplan indeholder en lang række flagskibsprojekter, og det er første gang, en så omfattende strategi er blevet udarbejdet for en hel region inden for EU.

Østersøstrategiens fokusområder er sammenfaldende med Nordisk Ministerråds. Af samme grund har Nordisk Ministerråd arbejdet aktivt for at bidrage til gennemførelse af projekter ved hjælp af sine netværk i Norden og i Østersøregionen. Gennem afholdelse af debatter, gennemførelse af projekter og andre initiativer arbejder Nordisk Ministerråd for at sikre Østersøstrategiens høje placering på den politiske dagsorden. Nordisk Ministerråd anser det for vigtigt, at russiske partnere ind-

og beredskab overfor spredning af husdyrsygdomme. I den nyeste version af handlingsplanen tager Nordisk Ministerråd ansvar for at udvikle samarbejdet inden for bioøkonomi samt inden for kultur med særligt fokus på bæredygtig udvikling.

drages i relevante projekter under Østersøstrategien, selvom Rusland ikke er omfattet af strategien. Derfor har Nordisk Ministerråd givet støtte til projekter med russiske partnere, som sikrer deres inddragelse i større regionale EU-finansierede projekter.

www.cbss.org
www.helcom.fi
www.bdforum.org
www.balticsea-region-strategy.eu

Frivillige organisationer

Nordisk Ministerråd mener, at frivillige organisationer spiller en fremtrædende rolle for samarbejdet i Østersøregionen. Af samme grund valgte Nordisk Ministerråd i 2006 at etablere NGO-programmet for Østersøregionen, som støtter samarbejde mellem NGO'er i de nordiske og baltiske lande, Rusland, Hviderusland og Polen. NGO-programmet har til formål at sikre frivillige organisationers muligheder for indflydelse på aktiviteter i regionen. Det overordnede mål er at fremme civilsamfundet og styrke samarbejdet på tværs af grænser og herigennem bidrage til regionens udvikling.

www.norden.org/ngo-balticsearegion

Hviderusland

Hviderusland grænser op til Letland, Litauen og Rusland, og Norden har en naturlig interesse i at fremme ytringsfrihed, tolerance, ligestilling og demokrati i regionen.

Nordisk Ministerråd ønsker at bidrage til en demokratisk samfundsudvikling i Hviderusland gennem støtte til og samarbejde med aktører i civilsamfundet og om muligt også lokale og regionale myndigheder.

Det er Nordisk Ministerråds målsætning at koordinere aktiviteter i Hviderusland med de nordiske landes bilaterale indsatser, men også andre initiativer skal tilgodeses i forsøget på at opnå en så høj grad af synergieffekt som muligt.

Nordisk Ministerråd har i den konkrete gennemførelse af aktiviteter i forhold til Hviderusland opbygget et stærkt partnerskab med EU-Kommissionen.

European Humanities University

Siden 2005 har Nordisk Ministerråd i samarbejde med EU-kommissionen støttet det hviderussiske eksiluniversitet, European Humanities University (EHU), i Vilnius. Universitetet

åbnede i Minsk i 1992 og blev det første hviderussiske universitet til at indføre europæiske standarder og metoder inden for videregående uddannelser. Efter stærkt pres fra de hviderussiske myndigheder, der ønskede at isolere uddannelsessystemet fra international indflydelse, blev universitetet lukket i 2004. Året efter lukkede universitetet dørene op i nabolandet Litauen og fik i 2006 status af et privat litauisk universitet.

Siden 2005 har Nordisk Ministerråd i samarbejde med EU-kommissionen støttet det hviderussiske eksiluniversitet, European Humanities University (EHU), i Vilnius.

Universitetet sikrer omkring 2000 hviderussiske unge adgang til en fri og åben uddannelse på en højere læreanstalt. For de unge studerende og ansatte er tilknytningen til EHU i mange tilfælde forbundet med personlige risici i form af forfølgelse og chikane fra de hviderussiske myndigheder. Det understreger behovet for at støtte universitetet, der forhåbentlig en dag vil kunne vende tilbage til Hviderusland og bidrage til en demokratisk udvikling i landet.

Finansieringen af universitetet sikres gennem EHU Trust Fund, som Nordisk Ministerråd og EU Kommissionen oprettede i 2008. Fonden administreres af Nordisk Ministerråd. Den sikrer en effektiv

og transparent administration af de økonomiske midler til EHU.

www.ehu.lt
www.ehustrustfund.org

Open Europe Scholarship Scheme

Open Europe Scholarship Scheme (OESS) er finansieret af EU-kommissionen og administreres af Nordisk Ministerråd. Unge hviderussere, som opfylder de akademiske, sproglige og personlige krav, kan ansøge om stipendium til højere uddannelse i Europa - uden ideologisk ensidighed og i henhold til internationale akademiske standarder. Det er EU's og Nordisk Ministerråds mål, at stipendiemod-

tagerne efter endt uddannelse vil kunne returnere til hver deres hjemland med styrket kompetence i forhold til at bidrage til Hvideruslands fremtidige demokratiske udvikling.

www.oess.eu

Civil Society Stability for Belarus

Nordisk Ministerråd administrerer projektet Civil Society Stability for Belarus (CSSB), som støtter det civile samfund i Hviderusland efter præsidentvalget i 2010. Initiativet er finansieret af EU-Kommissionen, og der ydes støtte til ofre berørt af myndighedernes følgende indgreb, civile organisationer samt fritstående medier.

www.cssb.lt

Det internationale Norden

Arktis

Arktis er et område hvor det både er press på og muligheter for utvikling som skjer raskt. Klimaforandringer, nye sjøruter, voksende behov for energi globalt og teknologiutvikling gjør det mulig å utvinne ressurser under krevende arktiske forhold.

De globale klimaforandringene har satt natur og mennesker i Arktis under et sterkt press. Gjennomsnittstemperaturen i Arktis stiger, isbreer og havisen smelter og åpner opp tilgjengeligheten av naturressurser i området. Dette har konsekvenser for naturen, samfunn og mennesker i Arktis, men også nye muligheter åpner seg. En stor del av de nordiske land- og hav-

områdene ligger i Arktis. Norden er derfor sterkt engasjert i arktiske spørsmål.

De nordiske lande ønsker at de nye mulighetene som åpner seg i Arktis utnyttes med respekt for natur og miljø. Samtidig skal de arktiske folks levekår og utvikling sikres. Utvikling av moderne velferdssamfunn for befolkningens beste står i sentrum. De fem nordiske landenes samarbeidsprogram for Arktis prioriterer naturen, og især menneskene, som bor i regionen.

Arktisk Råd

Alle de nordiske land er medlemmer i Arktisk råd, sammen med Canada, Russland og USA. Nordisk

Ministerråd har vært observatør til Arktisk råd siden opprettelsen i 1996. Nordisk Ministerråd arbeider også tett med andre regionale råd som Barentsrådet for å skape åpenhet og nettverk i Arktis. Nordisk ministerråd finansierer en rekke prosjekter og aktiviteter i Arktis gjennom det nordiske arktiske samarbeidsprogram. Ministerrådets fagsektorer og institusjoner som Nordforsk, Nordregio og NORA har dessuten omfattende aktiviteter i Arktis.

www.arctic-council.org

Alle de nordiske land er medlemmer i Arktisk råd, sammen med Canada, Russland og USA. Nordisk Ministerråd har vært observatør til Arktisk råd siden opprettelsen i 1996.

Nordens naboer i Vest

Samarbeidet mellom Nordisk ministerråd og Nordens naboer i Vest har økt i de seneste årene. Naboene i vest utgjør Canada, USA, Irland og Skottland. De nordiske landene og Grønland og Færøyene har mange felles utfordringer med sine vestlige naboer, for eksempel tynt befolkede områder, store avstander, kaldt klima og en høy avhengighet av havet og maritime ressurser. Økt sjøtrafikk i Arktis påvirker geopolitiske interesser og den strategiske betydningen av

området. Dette gir nye utfordringer og muligheter for de nordiske og Nord-Atlanterens nærområder.

Samarbeidet mellom de nordiske landene innenfor rammene av Nordisk ministerråd og naboene i vest er multilateralt og foregår hvor det finnes en nordisk merverdi. Samarbeidet komplimenterer de nordiske landenes bilaterale samarbeid med naboene i vest. Nordisk atlantersamarbeid (NORA) er et nordisk samarbeidsorgan med

ekspertise om det nordatlantiske samarbeidet.

Nordisk Ministerråds retningslinjer for samarbeidet med naboene i Vest prioriterer samarbeidet innenfor:

- det marine området
- næring, miljø, klima og energi
- utdanning, forskning og innovasjon
- kultur
- helse

Samarbeidet mellom Nordisk ministerråd og Nordens naboer i Vest har økt i de seneste årene. Naboene i vest utgjør Canada, USA, Irland og Skottland.

Norden i världen

Det är en växande efterfrågan på nordiskt samarbete ute i världen i takt med den tilltagande globaliseringen. Nordiska ministerrådet deltar aktivt på olika plan för att stärka den samnordiska insatsen globalt. Som exempel kan nämnas att det nordiska samarbetet används som inspiration och modell på Balkan när nya strukturer för mellanstatligt samarbete

i regionen skall skapas. I Asien samarbetar Nordiska ministerrådet med Kinas, Sydkoreas och Japans samarbetsorganisation "Trilateral Secretariat" och inte minst har den stora nordiska satsningen *Nordic Cool* i Kennedycentret i Washington i 2013 visat sig mycket värdefull. Intresset för nordiskt samarbete ute i världen är starkt växande.

Intresset för nordiskt samarbete ute i världen är starkt växande.

Det internationale Norden

norden

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

Det internationale Norden

Denne brochure handler om Nordisk Minister-råds samarbejde med Nordens nabolande, det vil sige Østersø- og Barentsregionen samt Arktis og naboer i Vest. Du kan finde mere information om samarbejdet på Nordisk Ministerråds forskellige hjemmesider, som du finder henvisninger til i brochuren.

ANP 2013-752
ISBN 978-92-893-2582-0